

Beitekurs - suppleringsplansjer

Engrapp – viktigste “norske” beiteart

- Engrapp
 - Krypene jordstengler – god spredningsevne
 - Bladgras – tåler hyppig avbeiting
 - God gjenvekst og kvalitet på tidlig stadium
 - Utsatt for sjukdommer – sortsavhengig
 - Sein etablering
 - Stimuleres av (hard) avbeiting
 - Best på gode vekstforhold - bør ha god pH
 - Smått frø
 - Godt beitegras – bør være med i alle blandinger til beite eller kombinert drift

Engsvingel – “suppleringsarten”

- Engsvingel
 - Bladgras, vokser i løse, åpne tuer
 - God avling og gjenvekst
 - Ofte dårligere avbeiting enn timotei og engrapp
 - Viktig å beite på tidlig stadium
 - Trives på litt tyngre jord
 - Noe svak ved kontinuerlig beiting
 - Godt egna til beite

Flerårig raigras – for gunstig klima

- Flerårig/ engelsk raigras
 - o Egentlig strågras, med stor bladandel
 - o Vokser i løse tuer
 - o Stor sortsvariasjon – slåtte- og beitetyper
 - o Generelt dårlig overvintringsevne – for de klimamessig beste områdene
 - o Stor avling, god gjenvekst og god kvalitet ved gode vekstforhold
 - o Trives ikke ved lite vann- og næringstilgang
 - o Godt beitegras

Hundegras – en krevende art

- Hundegras
 - Typisk bladgras – “stråløs” gjenvekst
 - Sterkt tuedannende
 - Rask vekst og gjenvekst – fare for redusert kvalitet og smakelighet
 - Generelt lågere kvalitet enn timotei/engsvingel
 - Krever intensivt beite og god styring
 - Tørkesterk

Raisvingel – ny og spennende

- Raisvingel
 - Krysning av ulike raigras- og svingelarter
 - Store sortsvariasjoner fra slåtte- til beitetyper
 - Markedssorter 08/09 er slåttetyper, med overvintringsevne bedre enn raigras men dårligere enn engsvingel, og seine / konkurransesvake i etableringa
 - Foredles nå til norske forhold

Timotei – smakelig, men beitesvak

- Timotei
 - Strågras, som danner løse, åpne tuer
 - Sein gjenvekst
 - Utsatt vekstpunkt– svak for beiting
 - Meget smakelig, men tåler dårlig intensiv drift
 - Kan bli for dominerende og sinke etablering av beitearter ved sein slått i etableringa

Bladfaks – tørkesterk, men beitesvak

- Bladfaks
 - Bladrikt strågras, med djupt, greina rotsystem
 - Sein gjenvekst
 - Tåler ikke hard beiting over tid
 - Må skånes for vårbeite
 - Tørkesterk
 - Trivs best på opplendt jord med bra pH
 - Middels smakelighet
 - Mindre aktuell til beite

Engkvein og rødsvingel

- Engkvein
 - Vokser i løse tuer, med korte jordstengler
 - Lite kravfull
 - Tåler tråkk og beiting godt
 - Tar over når andre går ut
- Rødsvingel
 - Underjordiske utløpere – tåler tråkk og kjøring
 - Lite kravfull. Tørkesterk.
 - Blir ofte vraka

Kvitkløver – viktigste beitebelgvekst

- Kvitkløver
 - Brer seg med krypende, overjordiske stengler
 - Grunt rotsystem – noe tørkesvak
 - Trenger god kalk- og næringstilstand
 - Utkonkurreres lett ved sterk N-gjødsling
 - Fare for trommesjuka på kløverrikt beite – pass på ved overgang til slikt beite

Raudkløver og luserne

- Raudkløver
 - Enkeltplanter med djup pålerot
 - Tørkesterk
 - Smakelig, men tåler beiting dårlig
- Luserne
 - Djupt rotsystem
 - Tørkesterk
 - Krever gode vekstforhold
 - Tåler beiting dårlig

Frøblanding beite-slått-beite

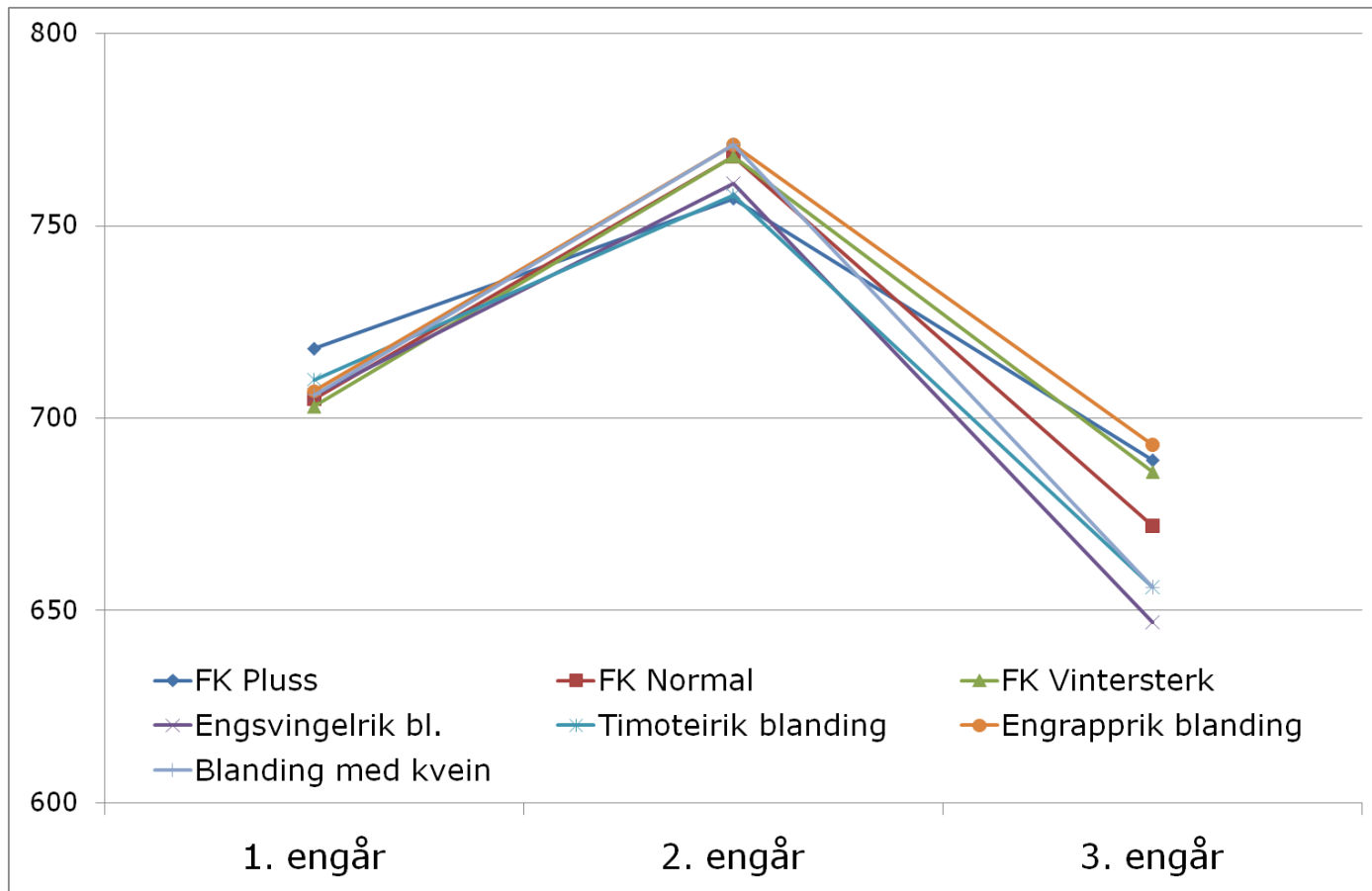
Årsavlinger, kg tørrstoff/daa

9 felt dal- & fjellbygder Sør-Norge, 2000-05. Ref.: T. Lunnan, Bioforsk

Frøblanding	1. engår	2. engår	3. engår	Middel
Surfôr/Beite Pluss (FKØV, FK Pluss)	718	757	689	713
Surfôr/Beite Normal (FKØV, FK Normal)	705	768	672	709
Surfôr/Beite Vintersterk (FKØV, FK V.sterk)	703	768	686	712
Engsvingelrik blanding utan engrapp	706	761	647	692
Timoteirik blanding utan engrapp	710	758	656	694
Engrapprik blanding	707	771	693	713
Blanding med engrapp og engkvein	706	771	656	700

Frøblanding beite-slått-beite

Avlingsutvikling i engperioden, dal- og fjellbygdsfelt

Ettårig raigras – fleksibel allrounder

- Westerwoldsk og italiensk
 - Westerwoldsk er strågras – taper raskt kvalitet, er ikke beitegras
 - Italiensk gir lite/ikke strå – ypperlig beitegras, trenger god fortørk for ensilering
- Meget smakelig
- Rask gjenvekst
- Ikke utløpere – sprer seg ikke, men tåler tråkk relativt godt
- Høgt fôropptak og bedre tilvekst enn håbeite i fôringsforsøk

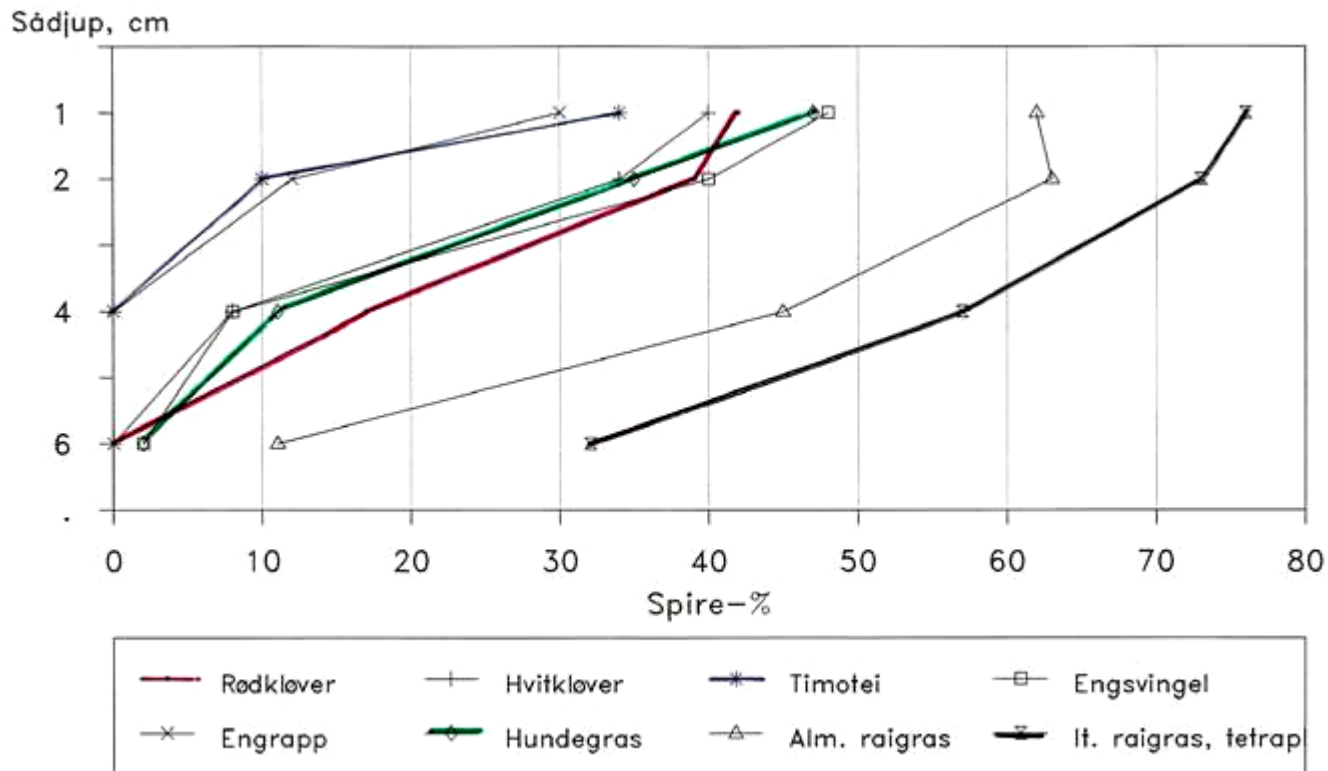
Fôrraps, grønnfôrnepe, fôrmargkål

- Fôrraps
 - Silo- og beitetyper, med bedre gjenvekst i beitetyper
 - Størst avlingspotensiale silotype – beites like godt
 - Meget smakelig, men kan ikke brukes alene
- Grønnfôrnepe
 - Stort avlingspotensiale
 - Høg appetitt, men kan ikke brukes alene
 - Stripebeiting mest aktuelt
- Fôrmargkål
 - Større avling enn fôrraps ved lang sesong
 - Tåler noe frost – "grønt" fôrtilskudd på høsten

Gjenleggssåing

- Bruk snill dekkvekst og gjødsling
- Grasfrø skal ligge grunt

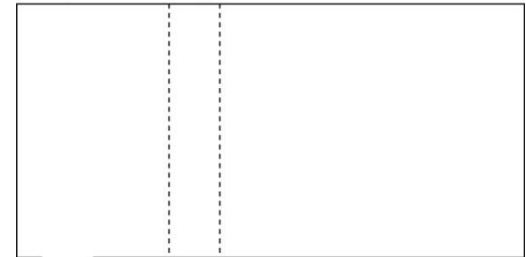
Beitesystemer

- To hovedformer, med flere varianter :
 - Kontinuerlig beite
 - Rotasjonsbeite
- Kombinasjon slått og beite
- Null-beite

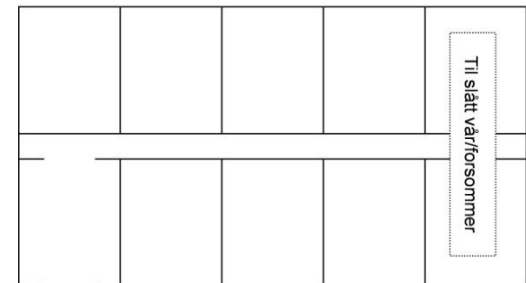
A. Kontinuerlig beite

B. Stripebeite med bakgerde

C. Skiftebeite

Kontinuerlig beite

- Samme areal beites hele sesongen
- Plantene får ingen hviletid
- Plantehøgde må holdes relativt låg
- Beitetrykk (og gjødsling) avgjørende for beitekvaliteten
- Vanlig: redusert fôrmengde og -kvalitet utover sommeren
 - Godt forsommerbeite
 - Tilleggsfôring påkrevd etter 1-2 mnd.
- For få dyr: gjengroing på sikt
- For mange dyr: sliter plantedekke – meir ugras
- Lite arbeid med gjerding, og gir dyra ro
- Store krav til tilpassing av dyretall og stell av beite for å gi god avkastning

Regulert kontinuerlig beite

- Videreutvikling av kontinuerlig
- Areal utvides i takt med redusert plantevekst
- På dyrka jord høstes gjerne noe av arealet til 1. slått
 - Utsatt gjødsling et alternativ på noe areal
- Gjerne 2-3 i stedet for ett skifte
- Fortsatt lite arbeid med gjerding
- Bør ha tilleggsfôr tilgjengelig
- Avgjørende med tidlig beitestart for rett planteutvikling
 - Beitehøgde 6-8 cm
- For lite beite – inn med tilleggsfôring
- For mye beite – redusere areal, inn med avpussing

Skiftebeite

- Beiteareal deles inn i flere mindre skifter
 - Gjelder også adskilte skifter....
 - 3-14 skifter – flere skifter gir jevnere vekst og kvalitet
- Gir plantene hvile
 - Vår: 2-3 dager pr skifte, 10-14 dager hvile
 - Utover sommer: flere skifter, lengre hvile -> øke areal 50 %
 - Grønnfôr godt egna – trenger mindre hvile, særlig høst
- Litt lengre gras enn i kontinuerlig beite
 - Tidlig beiteslipp best – 8-10 cm gras
 - Ca 12-15 cm inn på skifte – ut ved 5-8 cm
- Bør ha tilleggsfôr tilgjengelig
- Relativt mye arbeid med gjerding og vann
- Lettere å styre, men viktig å passe på pussing
- God arealutnytting

Stripebeite

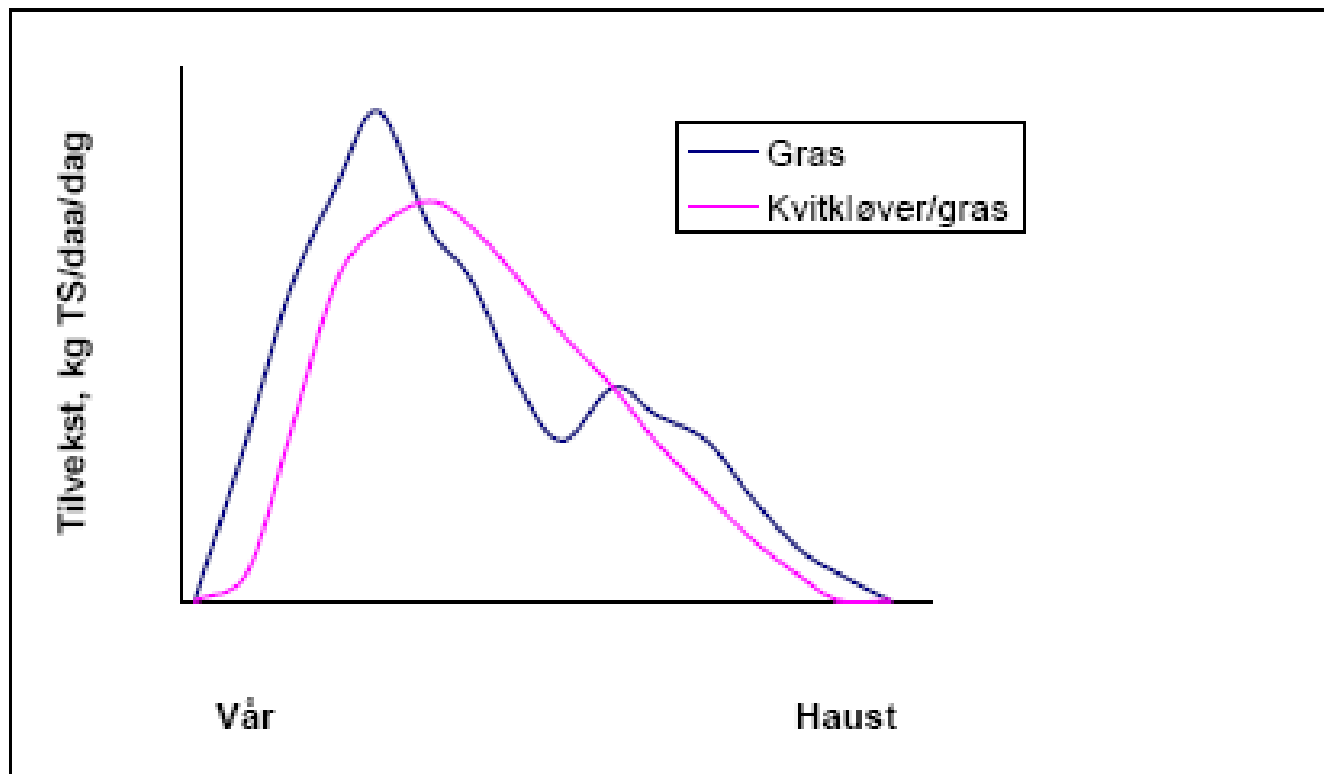
- "Ekstremvariant" av skiftebeite
- Dyra får nytt beite minst 1 gang/dag
- Riktig utført gis plantene hvile – bakgjerde !
- Potensielt høg arealutnytting
- Svært aktuelt med begrensa areal og der beiteveksten bør suppleres med anna fôr, eks. slutfôring med grønnfôr
- Meget aktuelt ved beite på for langt gras – tildelt mengde på tilpasses nøye, ikke lengre enn dyret
- Mest arbeidskrevende metode ang gjerding
 - Fordelaktig å dele i noen få faste skifter med fast gjerde, slik at hver stripeflytting tar mindre tid
- Krever god vurdering av tilvekst, men raskt å vurdere og å endre

Slått og beite - og "nullbeite"

- Alle beitesystem kan kombineres med slått på dyrka mark
 - Også nødvendig pga økende arealbehov utover sommeren
- Viktige moment:
 - Slipp dyra på arealet ganske tett etter slått
 - Gir beiteprega planter
 - Må regne om lag 4 uker gjenvekst for å ha godt håbeite
 - Juster gjødslinga til beitenivå
- "Nullbeite": ikke beite, men full inneføring av ferskt fôr. En nødløsning – primært av hensyn til dyra.

Tilveksten varierer i sesongen

Figur 3. Typiske vekstkurver for grasbeite og kløverrike beite.

Gjødsling av beite

- Samme grunnprinsipp som til slåtteeng
 - Tilpasse jordart og jordverdier
 - Tilpasse kløverandel
- Gjødsling skal gi passe førmengde og kvalitet til rett tid
- Økt N gir mindre kløver, og stimulerer engrapp og raigras
- Sterk N-gjødsling øker fare for nitratopphoping
- Kalium viktig på enkelte jordarter
- K viktig for mineralbalanse – mye K er ugunstig
- Vassarve og høymole trives ved god K-tilgang
- Pass på lokale behov for f.eks. selen, kopper, osv.